

LECTURA

Ni una més

- **Q**uan Déu va crear la humanitat, va fer les persones segons la seua imatge. Per això, cada vegada que naix un xiquet o una xiqueta és un nou rostre de Déu que aguaita al món. Això no agrada a Hunhau¹, el Senyor del Mal, que va decidir cobrarse un tribut per cada nou xiquet que nasquera. Per això, una mare mor quan dóna a llum per cada cert nombre de naixements. Este tribut l'han de pagar moltes dones... És el normal i ha sigut així des del principi dels temps. Mira Candelaria, Neyvi ja ha tingut cinc fills, i es veu que ara el Hunhau vol cobrar-se el seu tribut.

- Vinga mare, este part venia amb moltes complicacions, i Neyvi estava massa dèbil. Hem d'esperar que es cure. No és moment que Hunhau es cobre el seu tribut, almenys mentre jo puga evitar-ho..

A Melva li agradava sentir parlar sa mare i la seua iaia. En la seua família, les dones eren comares des de feia molt de temps. La seua iaia ensenyà a sa mare i ara li tocava a ella. Per a una indígena maia era molt important seguir una tradició com esta. Tot i que la iaia ja no exercia per la seua edat, a Candelaria, la mare de Melva, li agradava contar-li tots els casos en què actuava i Melva, quan ho sentia, aprenia.

¹ Hunhau és, en la mitologia maia, com el dimoni en el cristianisme. A Guatemala, com en moltes altres zones indígenes d'Amèrica, convertides al cristianisme des de la seua religió anterior, encara hui continua havent-hi una curiosa barreja de les creences.

Tota la seua família viu en un poblet de Guatemala, a la província de Totonicapán, a l'occident del país. És una zona muntanyosa i la població està dispersa per poblets. Neyvi viu en una altra dels poblets, més amunt, a la muntanya. La gent és molt pobre i molt pocs poden accedir al sistema de salut, per això l'atenció de les malalties depèn en una gran majoria de les mateixes famílies i de la xarxa comunal de salut, que són persones que, en el millor dels casos, han rebut un curs intensiu: promotors de salut, comares, curanderos indígenes...

Ací, 9 de cada 10 parts són atesos per les comares tradicionals, que des de sempre han anat transmetent-se els coneixements d'unes a altres. Afortunadament, algunes coses van canviant i Candelaria ha rebut un curs de comare que impartix una organització local sense ànim de lucre, l'Associació per a la Promoció, la Investigació i l'Educació d'Occident². Li han ensenyat qüestions bàsiques de salut, d'atenció en el part, fins i tot com localitzar problemes durant l'embaràs. Melva desitja poder ferho..., però encara en queden uns quants anys; per això, mentrestant, sempre aprofita l'ocasió per a preguntar i tractar d'aprendre de sa mare.

Uns dies abans havien vingut a buscar sa mare quan ja s'havia fet fosc; una dona s'havia posat de part unes setmanes abans del que es preveia. Eixa vegada, sa mare no la va deixar acompanyarla.

El part es presentava difícil, tant que Candelaria es va adonar que hi havia un gran risc per a la mare i el xiquet. Va decidir que havien de portar-la a la ciutat de Totonicapán. Els familiars van preparar una llitera i tots van començar a baixar, mentre Candelaria, com podia, atenia Neyvi. Van ser quatre hores de marxa pels camins de les muntanyes fins que van arribar a una carretera i van poder parar un cotxe que la va portar al xicotet hospital. Tot i que tenia molt poca formació, els coneixements de Candelaria van salvar Neyvi i el seu fill.

Després d'estar ingressada uns dies, va haver de tornar al seu poblet, per bé que encara estava molt dèbil. Candelaria anava a atendre-la quasi tots els dies.

² El projecte al qual pertanyen estos cursos està finançat per Mans Unides.

Per fi, tres setmanes després del naixement, Neyvi estava millor i Melva va acompanyar sa mare a visitar-la. Una xiqueta menuda se li va acostar i li va preguntar si era la filla de la comare. Quan va contestar afirmativament, la xiqueta, amb un somriure, li va donar una nina de drap.

- Açò és per a tu. Neyvi és ma mare.

I en eixos moments, Melva es va omplir d'alegria, orgullosa de tindre una mare que, una vegada més, havia burlat l'Hunhau. Ella anava a escola i sabia que darrere de les antigues llegendes i tradicions, hi ha realment malalties per falta de cures mèdiques i medicines. Això era el que més li dolia, i estava decidida a aprendre prou perquè, de la seua banda, Hunhau es cobrara molts pocs tributs.

